

Kõrgem Kunstikool Pallas
Maaliosakond

MiNE DAVAI: “Identiteedi visuaalne peegeldus”
Lõputöö

Jelizaveta Fogel
Juhendaja: Nikolai Shurakov

Tartu 2025

Sisukord

Sissejuhatus	3
0. Emotsionaalne aspekt loomingulises kontseptsioonis	4
1. Pealkirja tähendus	5
2. Sümboolika ja struktuur.....	6
3. Ruumi ja vaataja mäng.....	8
4. Filosoofilised viited ja tõlgendused	9
4.1 Deleuze'i ja Guattari risoomide kontseptsioon.....	10
4.2 Frommi vabaduse paradoks	10
5. Ideest maali valmimiseni.....	11
6. Punk kui vabaduse akt: ansambli „Korol i Šut“ mõju minu kunstipraktikale	13
6.1. Neetud vana maja” kui audiovisuaalne impulss: laul, mille saatel töö valmis	14
7. Kaos kui teadliku valiku ja isikliku vabaduse tööriist.....	15
Kokkuvõtte.....	16
Summary	16
Kasutatud kirjandus.....	17
Tehisintellekti (TI) kasutamine	18

Sissejuhatus

Maal “MiNE DAVAI” on kihiline kunstiteos, mis kasutab visuaalset keelt, et uurida võimu, vabaduse ja identiteedi vastandlikke suhteid tänapäeva ühiskonnas. Teos ühendab filosoofilisi ja kultuurilisi kihte, luues dünaamilise pinge liikumise ja paigalseisu, vabaduse ja kontrolli, anarhia ja korra vahel. Kõik need vastandused saavad oma avaldumisvormi maalil, mille peategelane on punkar, kelle poos ja sümbolism käsitlevad ühiskondlikke ja filosoofilisi küsimusi.

Teose pealkiri, “MiNE DAVAI”, ühendab vene ja eesti keele, tuues esile Narva linna kui kultuuride ja keelte kokkupõrkepunkti. Keelne mäng toob esile vabaduse ja kontrolli ambivalentsuse — kas liikumine on tõepoolest vabadus, või on see peidus mingi kontrolli all? Maali kaudu uuritakse, kuidas keeleline ja visuaalne maailm peegelduvad üksteises, kutsudes vaatajat oma tõlgendusi ja kogemusi läbi elama.

Eesmärk on analüüsida, kuidas teos käsitleb vabaduse ja võimu teemasid läbi punk-kultuuri ja selle sümbolite, samas avades diskussioone noorte subkultuuride ja ühiskondlike struktuuride vahel. Peamised uurimisprobleemid on seotud vabaduse, identiteedi ja kontrolli dialoogiga, mida on nähakunstiteose mitmekesisel keeles, värvides ja vormides.

0. Emotsionaalne aspekt loomingulises kontseptsioonis

Oma elu jooksul olen tihti kogenud võõruse tundeid – nagu oleksin oma tuttavas keskkonnas ikkagi väljaspool seda, hoolimata geograafilisest ja kultuurilisest kuuluvusest. See sisemine „võõruse“ tunne kujundas minu soovi leida oma identiteeti ja mõistmist, sealhulgas kunstilise eneseväljenduse kaudu. Mind puudutavad need, kes seisavad silmitsi sisemiste vastuoludega ja ei leia ümbritsevas maailmas kajastust. Sellised identiteediküsimused on eriti teravad Narvas, kus vene keelt kõnelevad elanikud navigeerivad keerulistes kultuurilistes ja poliitilistes kontekstides (Vihalemm, Masso & Opermann, 2004).

Elamine Ida-Virumaal oli mulle aastaid kui elamine suletud, kuid kaitstud ruumis – nagu klaaskupli all. Ühelt poolt oli see tunne stabiilsusest, teisalt aga piiratusest ning kitsikusest. Soov lahkuda tuttavast keskkonnast ja astuda välja loodud piiridest oli kaasas lootusega leida aktsepteerimist ja vabadust. Kuid uues keskkonnas kohtusin ma hoopis teiste raskustega – ebakindluse, ärevuse ja sotsiaalse ebamugavusega. Siiski, astudes sammu muutuste suunas, sain aru: tagasitee on võimatu, ja sisemine liikumine edasi on muutunud hädavajalikuks.

Alguses püüdsin ma kohaneda ja vastata välistele ootustele, kuid järk-järgult sulgusin ma endasse, mis tõi kaasa emotsionaalse pinge kasvu. See sisemine vastuolo minu tunnete ja ümbritseva reaalsuse vahel muutus oluliseks tõukeks minu kunstilises otsingus. Ma mõistan nüüd, miks mind paelub klassikaline maalikunst: selles leian ma harmooniat, mille poole püüan, kuid ei suuda seda taasluua oma tunnete intensiivsuse tõttu.

Minu sisemine seisund nõuab teistsugust visuaalset keelt – teravamat, ekspressiivsemat, külluslikumat. Erksad, kontrastsed ja peaaegu agressiivsed värvilahendused on ainsad viisid, kuidas väljendada kogunenud tundeid ja sisemist võitlust.

Käesolev lõputöö ei ole pelgalt kunstiline avaldus, vaid ka isikliku teraapia vorm, viis oma kogemuse mõtestamiseks allegooria kaudu. See on esimene, oluline samm enese aktsepteerimise ja sisemise tervenemise suunas.

1. Pealkirja tähendus

Maali pealkiri on oluline osa kontseptuaalsest mängust, kus sõnad ei ole pelgalt tähenduste kandjad, vaid ka kultuuride ja keelte kokkupuutepunkt. Pealkiri „MiNE” ja venekeelne „DAVAI” ei ole lihtsalt sõnad, vaid need loovad omamoodi keelelise ja kultuurilise dialoogi, mis peegeldub Narva linna eripäras — kahe keele, kahe kultuuri ja nende tiheda kokkupuute kaudu.

„MiNE” viitab eesti keeles tegevusele — „mine” — ehk liikumisele, lahkumisele, kuid samas on „DAVAI” vene keeles täis mitmekesisid alatoone. See võib tähendada üleskutset tegutsemiseks, liikumiseks, nagu „mine, tee seda!” või olla aga ka nõudmine, sundides kedagi peatuma või käskides midagi andma, nagu „anna mulle”. Keeleline topelttähendus? loob pinget liikumise ja paigalseisu, vabaduse ja sunniviisilise tegevuse vahel, andes maalile veelgi sügavamad tähendused.

Pealkiri ja sõnad ei jää aga ainult keele tasemele. Need toimivad kui kultuurilise ja identiteedilise kokkupõrke sümbolid. Narvas, kus eesti ja vene keeled segunevad, muutuvad need keeltes sisalduvad tähendused üksteisele vastanduvateks jõududeks. „MiNE” ja „DAVAI” on mõisted, mis saavad oma tähenduse alles vaataja kogemuses ja tõlgendamises, olles kui „pingelised juhtnöörid”, mis võivad tekitada tunde, et liikumine ja seisak, vabadus ja piirang on pidevas tasakaaluotsingus.

Kui vaataja astub maali ette, tunneb ta, et pilk on suunatud talle — see pilk ei ole lihtsalt vaatamine, vaid peaaegu käskiv kohalolek, mis sunnib teda liikuma või peatuma. Maal kutsub vaatajat osalema oma keelelises ja kultuurilises mängus, kus iga liikumine, iga hetk on seotud valiku ja tõlgendusega. See ei ole pelgalt vaatluse hetk, vaid osa laiemast dialoogist, mis seab küsimuse alla liikumise ja seisaku, vabaduse ja kontrolli piirid.

Kuna Narva ise on keelte kokkupuutepunkt, peegelduvad maalil need pinged ja kultuurilised vastuolud, kus igapäevaelu ja kunst omandavad uusi mõõtmeid. Vaataja ei ole siin lihtsalt passiivne osaleja, vaid tema kohalolek ja valikud teevad temast osa sellest keerulisest, kuid samas vapustavalt elavast kultuurilisest ja keelelisest ruumist.

2. Sümboolika ja struktuur

Esiplaanil on punase, metsiku soenguga punkar, kelle välimus meenutab sisemist mässu, mis on jõuliselt välja murdnud. Tema „destroy“ stiilis soeng on visuaalne karje, korra lõhkumise sümbol ja sisemise plahvatuse allegooria. See meenutab, kuidas isiklik protest võib murda normide kesta ja saada kehaliseks vormiks kehastuda füüsilises välimuses.

Ta istub ebastabiilses, justkui õhus rippuvas poosis – kusagil vastupanu ja väsimuse vahel. Vormiriietus õlakutega, mis sümboliseerib võimu ja korda, on konfliktis tema pilgu ja anarhilise sisemusega. See on inimene süsteemide piiril: riigi ja mina vahel, vormi diktaadi ja isikliku vabaduse vahel.

Tema keha läbi kasvav kitarr kaotab oma kerguse kui muusikalise vabaduse sümbol ja muutub raskeks, peaaegu orgaaniliseks moodustiseks – justkui heli, tunne ja protest oleksid saanud tema ihuks. See ei paku enam häält – see vangistab, nagu kunst, mis on ületanud piiri vabanemise ja kannatuse vahel.

Taustal on punase spreiga kirjutatud sõna DAVAI, mis kõlab kui hüüe või käsk. See on mitmetähenduslik sümbol, eriti Narva või üldiselt kakskeelse ruumi kontekstis. See võib tähendada üleskutset: „lähme!“, „tegutse!“, aga ka sundi ja käsule allumist. See sõna saab pinge keskpunktiks: motivatsiooni ja vägivalla, sisemise impulsi ja välise surve piiril.

Punase ja roheline värvigamma võimendab seda sisemist konflikti: roheline – liikumine, lootus; punane – keeld, viha, veri. Need värvid ei ole lihtsalt taust, nad toimivad kui maali sisemine metronoom: edasitagasi, „mine – peatu“, „võitle – alistu“.

DAVAI kui pealkiri ja taustaelement muutub käsuks, mis hõljub kõige kohal – vältimatu, aga samas mitmekihiline. See ei sunni lihtsalt liikuma – see näitab, kui keeruline on valida vabaduse ja sunduse vahel, eriti siis, kui sa enam ei tea, kas tõuge tuleb seest või väljast.

Foto 1. Maal “MiNE DAVAI” (Fogel 2025)

Foto 2. Kitarr

3. Ruumi ja vaataja mäng

Maali ruumiline ülesehitus hägustab traditsioonilisi ruumilisi ja sotsiaalseid hierarhiaid. Punkar, kes kükitab, asub füüsiliselt vaataja vaatepunktist madalamal tasemel, kuid tema poos, näoilme ja pilk annavad edasi üleolekut. Tundub, nagu vaataks ta vaatajat ülevalt alla, irvitades kogu katse üle teda hinnata või analüüsida. See pööratud suhtumine ruumi viitab Michel Foucault loomingule, kus ta kirjeldab, kuidas võim võib avalduda pilgu kaudu. Teoses "Jälgida ja karistada" (Foucault, 1975/2014) uurib Foucault pilku kui võimu instrumenti, analüüsides panoptikumi — arhitektuurilist struktuuri, kus vangid on pidevalt potentsiaalses vaateväljas. Isegi kui valvur füüsiliselt puudub, paneb pelgalt võimalus olla nähtav inimese sisemise kontrolli ja distsipliini käima.

“MiNE DAVAI” kontekstis rikutakse seda võimu dünaamikat punkari pilgu kaudu. Vaataja, olles algselt ülevalt vaadates domineeriv, tunneb, et tema enda kõrgus on alavääristatud, kuna punkar oma pilguga sunnib teda peatuma ja küsima endalt: "Kes siin tegelikult valitseb?" See loob pinge: kas see, kes on madalamal, omab tegelikult võimu?

4. Filosoofilised viited ja tõlgendused

4.1 Deleuze'i ja Guattari risoomide kontseptsioon

Maal viitab ka Gilles Deleuze'i ja Félix Guattari filosoofiale. Risoomi kontseptsioon, mille Deleuze ja Guattari välja töötasid (Deleuze & Guattari, 1987), on vastandatud traditsioonilistele hierarhilistele teadmis- ja võimu mudelitele, mida nad nimetavad "puuks". Puu struktuur eeldab kindlat alust, tüve ja oksa – korrastatud, jäika süsteemi. Risoom, vastupidi, esindab võrku, kus pole keskpunkti, kus iga ühendus on otsene, ilma vahendajateta.

Risoom on protsess, mis on pidevas "muutumises muutumise" seisundis (Deleuze & Guattari, 1987). See ei püüa saavutada lõplikku vormi või püsivat seisundit, vaid jääb alati liikumisse, luues uusi seoseid ja muutusi. Maalis peegelduvad need ideed punkari vanuses. Noorus on aeg, kui inimene on eriti vastuvõtlik uutele ideedele, mis ei ole veel "jäigalt" ühiskondlikesse struktuuridesse vormitud. See on periood, kus isiksus on üleminekus, kus ta on lapsepõlve ja täiskasvanuks saamise vahel ning on oluline, et maal jäädvustab selle üleminekuhetke. Mina annan vaatajale selle tõlgenduse vihjeid läbi sümbolite: punased juuksed ja "destroy"-tunne viitavad vana hävitamisele, uue otsimisele. Pagunitega univorm viitab võimu ja anarhismi vahelisele dialoogile. Peategelane on protsessis, kus ta samal ajal lükkab võimu tagasi (punkarite ideoloogia kaudu) ja kaasab selle elemente oma välimusse. Risoomi kontekstis on punk sõlm, mis ühendab erinevaid, sageli vastandlikke süsteeme: anarhismi ja impeeriumi sümboleid, liikumist ja peatumist, noorust ja traditsioonide vastuolusid.

4.2 Frommi vabaduse paradoks

Erich Frommi "Põgenemine vabaduse eest" uurib, kuidas vabadus võib olla samaaegselt soovitud ja hirmutav. Frommi sõnul annab vabadus inimesele võimaluse olla ise, valida oma tee, kuid sellega kaasneb ka vastutus oma valikute eest. Paljude jaoks muutub see raskeks koormaks, kuna vabadus hõlmab autonoomsuse vajadust, mis omakorda toob endaga kaasa eraldatuse ja ärevuse tunde.

Teose peategelane kehastab vabaduse radikaalset ideed, mis lükkab tagasi kõik autoriteedid ja struktuurid — riigi, traditsioonid, normid. Tema välimuse viitab radikaalsele individuaalsuse otsingule. Siiski on tema vormiriietus — võimu, traditsioonide ja struktuuri sümbol — tema alateadlik side sellega, mida ta eitab. See võib viidata tema sisemisele konfliktile: kas ta on valmis täielikult ühiskonda tagasi lükkama, kui see tähendab täielikku vastutust oma elu eest?

Fromm väidab, et vabaduse hirm sunnib inimesi otsima tuge autoritaarsetes struktuurides, mis pakuvad korda ja stabiilsust. See hirm võib väljenduda riietuses — võimu sümbol, mis on mõnes mõttes nagu tema kilp, mis paradoksaalselt hoiab tema vabadust kontrolli all.

Punkar ja vaataja: kes on tegelikult vaba?

Peategelase positsioon ja pilk panevad mõtlema sellele, kes on tegelikult vaba. Vaataja, vaadates punkarile ülevalt alla, võib tunda oma füüsilist üleolekut, kuid psühholoogiline dünaamika on pööratud: punkar oma pilguga sunnib vaatajat peatuma ja küsima endalt:

"Kas ma olen ise vaba?" Tema poos, pilk ja vabaduse kujutised maalits kutsuvad vaatajat mõtlema, milline on tema enda hirm ja vabaduse kontseptsioon.

"MiNE DAVAI" pealkiri tugevdab vabaduse ideed keelelise mängu kaudu. See kutsub samal ajal liikumiseks ("mine, mine") ja viitab agressiivsele omandamisele ("anna mulle"). See peegeldab tänapäeva vabaduse ambivalentisust: vabadus liikumiseks eeldab avatud valikut. Kuid tänapäeva sotsiaalne reaalsus muudab vabaduse sageli omandiks, kontrolliks ja tarbimiseks.

Narva linn, millele pealkirja kaudu vihjatakse, lisab teosele kultuurilise ja ajaloolise kihi, mis toob esile vabaduse ja isentiteedi otsingu. Narva, mis asub kahe keele, kultuuri ja ajaloo piiril, on pideva identiteediotsingu sümbol, mida saab seostada noore punkari mässumeelsusega.

Maali külge kinnitatud kitarr purustab traditsioonilised kahemõõtmelise pildi piirid, tuues sisse kolmemõõtmelise, füüsilise komponendi. See on radikaalne žest, mis mitte ainult ei laienda visuaalselt, vaid ka kontseptuaalselt maali piire. Kitarr ei ole lihtsalt dekoratiivne element, vaid instrument, sümbol ja kutse suhtluseks. See viib maali väljapoole oma pindala, pakkudes teed uuele vabadusele.

Erich Fromm eristab kahte tüüpi vabadust (Fromm 1941/2020):

- Vabadus "välja" — vabastamine välistest piirangutest, traditsioonidest ja autoriteetidest.
- Vabadus "selleks" — selle vabastamise loov kasutamine?, et luua ja väljendada ennast.

Kitarr mängib maalil võtmerolli, illustreerides vabadust "selleks". Kitarr kui muusika, eriti punkmuusika sümbol, kehastab loovat vabadust. See pakub vaatajale mitte ainult kunstiteose tajumist, vaid ka tegevust — kujutledes, kuidas peategelane võiks sellel mängida või kuidas vaataja ise võiks võtta kitarr kätte. Kitarr muudab maali dünaamiliseks, pakkudes väljendusvabadust?. Punkmuusika kui žanr on alati tähistanud vabadust "välja" — ühiskonnast, normidest, võimust, mainstreamist. Kuid samas pakub punk ka vabadust "selleks" — eneseväljenduseks, protestiks ja millegi uue loomiseks, isegi traditsiooniliste muusikaliste vormide tagasilükkamise kaudu

. Kitarr maalil on selle punk-vaimu sümbol: see lõhub reegleid. Traditsiooniline kunst jääb maali ja muusika piiridesse, kuid siin ühendab kitarr kaks maailma, kujundades erinevate kunstivormide sünteesi. Tänu sellele elemendile muutub maali formaat mitme- ja meediumiobjektiks, ühendades visuaalse, muusikalise ja kontseptuaalse lähenemise.

5. Ideest maali valmimiseni

Alguses tundus muusikainstrumendi integreerimine kompositsiooni peaaegu teostamatu. Tekkis mitmeid tehnilisi küsimusi: kuidas kinnitada massiivne ese maalile, kuidas tagada kogu konstruktsiooni stabiilsus, rikkumata samal ajal kunstilise kujundi terviklikkust. Kuid projekti arenedes hakkasid lahendused tasapisi ilmema. Leidsin tugeva vineeri, mis suutis taluda mitme-kilost raskust, ning pärast hoolikat lihvimist ja kruntimist tekkis kindlus, et idee on tõepoolest teostatav.

Pinna ettevalmistamise järel liikusin edasi järgmisse etappi - visandi loomine, värvipaleti valimine ja kompositsioonilise rütmi määratlemine. Need protsessid kulgesid juba intuiitivsemalt: idee, mis oli minu mõtetes küpsenud juba mõnda aega, justkui suunas mind ise. Lõputöö kontseptsioon tekkis mul juba Pallasesse õppima asudes, kuid pikka aega näis see kättesaamatu - pigem kujutlusena, unistusena, millel ei paistnud olevat võimalust realiseeruda.

Ometi hakkas iga järgmise sammuga, alates füüsilisest pingutusest kuni visuaalse otsinguni - pilt kokku saama. Väikesed detailid, värviaktsendid, tekstuurid - kõik koondus järk-järgult terviklikuks kunstiliseks kujundiks. Kui lõpuks õnnestus mul hoolika töö tulemusena realiseerida idee just nii, nagu olin seda ette kujutanud, saabus arusaam: kogu protsess meenutas mosaiigi kokkupanekut, kus iga killuke on vajalik ja tähendusrikas.

See protsess ei olnud minu jaoks üksnes füüsiline, vaid ka kontseptuaalne pingutus. Objektide integreerimise küsimused kompositsiooni ning nende kooskõla teose üldise esteetikaga said sama oluliseks kui esteetilised otsused ise. Töö lõpptulemus on pika, mõtisklustest ja katsetustest koosneva tee tulemus, ja nüüd saan kindlusega öelda, et see ei ole pelgalt töö vili, vaid minu ideede ja püüdluste kehastus.

6. Punk kui vabaduse akt: ansambli „Korol i Šut“ mõju minu kunstipraktikale

Oma lõputöö loomise käigus püüdsin mitte ainult visualiseerida sisemisi konflikte, mis on seotud identiteedi ja vabadusega, vaid ka väljendada neid kujundi kaudu, mis resoneeriks minu isiklike kogemustega. Punkari valik teose keskseks figuuriks ei olnud juhuslik. See kuju sümboliseerib minu jaoks mässuvaimu, eneseväljenduse taotlust ja ühiskonna poolt peale surutud normidest keeldumist.

Minu tutvus ansambliga „Korol i Šut“ sai alguse teismeeas, ajal, mil hakkasin mõistma oma kahetist identiteeti kui Eestis kasvanud vene päritolu narvakas. Nende muusika, mis oli täidetud süngete muinasjutuliste süžeedega ja energilise pungi kõlaga, oli mulle kui ilmutus. Laulud nagu „Lesnik“ ja „Kukla kolduna“ ühendasid endas folkloorseid elemente ja punkrokki, luues ainulaadse atmosfääri, mis võimaldas mul samaaegselt tunda nii vabadust kui ka kuuluvust.

Eriti sügava mulje jättis mulle see, kuidas „Korol i Šut“ suutis oma loomingus ühendada teatraalsust, muusikat ja jutustust. Nende kontserdid meenutasid muusikale, kus iga laul oli eraldiseisev lugu erksate tegelaste ja dramaatilise arenguga. See lähenemine inspireeris mind looma teost, kus punkari visuaalne kujund ei ole pelgalt portree, vaid sümbol sisemisest võitlusest ja vabaduseiha kehastus.

Minu töö kontekstis kehastab punk mitte ainult muusikalist subkultuuri, vaid ka isikliku vabanemise metafoori. Ta esindab kuju, kes seab kahtluse alla kehtivad normid, keeldub autoriteetidest ja püüdleb eneseväljenduse poole. See kuju on minu jaoks eriti tähenduslik kui inimesele, kes asub kahe kultuuri ristumiskohas ja otsib pidevalt oma kohta ühiskonnas.

Seega peegeldab punkari kujundi valik minu lõputöö keskmesse minu isiklikku teekonda enesetundmise ja vabaduse poole. Ta sümboliseerib sisemist võitlust, keeldumist peale sunnitud rollidest ja püüdlemist tõelise identiteedi väljendamise poole. Selle kuju kaudu püüdsin ma anda vaatajale edasi mitte ainult visuaalset muljet, vaid ka emotsionaalset vastukaja, mis ärgitaks mõtlema omaenda vabaduse ja koha üle ühiskonnas.

6.1. Neetud vana maja” kui audiovisuaalne impulss: laul, mille saatel töö valmis

Diplomitöö loomise protsessis ümbritsesin end teadlikult helidega, mis aitasid mul häälestuda teatud emotsionaalsele lainele. Üheks võtmekompositsiooniks, mis mind sellel teekonnal saatis, oli ansambli Korol i Shut laul “Neetud vana maja”. Selle rütmiline struktuur, tekstiline atmosfäär ja energia said omamoodi soundtrack’iks minu loomeprotsessile ning mõjutasid oluliselt teose lõplikku kuju.

Laul räägib sünge muinasloo majast, mis on täis saladusi, hirmu ja paranormaalseid nähtusi, muutes kuulaja kummitusliku seikluse osaliseks. Kuid selle narratiivi all on peidus midagi enamat - metafoor inimese sisemaailma kohta, tema hirmude ja väljakutsete kohta. Nii nagu minu töö keskne kuju, punkar, sümboliseerib karakterit, kes ei karda astuda „neetud majja“ - oma teadvusse ja ühiskonda, et kohtuda oma sisemiste koletistega, neid mõista ja võib-olla ka ületada.

Muusikaliselt ühendab see pala punki toorejõulise teatraalsuse ja õuduselementidega. See ei ole pelgalt laul - see on emotsionaalne seisund, mis loob üksilduse, paradoksaalse vabaduse ja ärevuse õhkkonna. Need teemad haakuvad otseselt minu töö sisuliste kihtidega: vabadus kui väljakutse, identiteet kui labürint, punk kui vahendaja ühiskonna ja sisemaailma vahel. Just selle loo saatel tundsin ma, kuidas muusika suunab pintsli. Pingelised akordid juhatasid mu liigutusi - kiirendasid või aeglustasid neid. Sellisel moel sai “Neetud vana maja” mitte ainult inspiratsiooniks, vaid ka kunstiliseks tööriistaks või siis sillaks heli ja visuaalse kujundi vahel.

Samuti on oluline, et see laul on osa minu kultuurilisest taustast. Olles venekeelne eestlane, kes kasvas üles Narvas, näen Korol i Shut loomingu mitte ainult muusikalise subkultuurina, vaid ka ruumina, kus saab vabalt väljendada keerulisi tundeid – protesti, irooniat, hirmu, huumorit ja jõudu. See on ruum, kus on võimalik olla “teistsugune”, ilma et peaks end õigustama. Ja just selles peitub minu jaoks vabadus.

7. Kaos kui teadliku valiku ja isikliku vabaduse tööriist

Töötades oma diplomitöö kallal jõudsin arusaamani, et kaos ei tähenda ilmtingimata hävingut, vaid võib osutada loovuse lähtepunktiks. Loobumine rangest plaanist, selgest järjestusest ja ette määratud tulemustest võimaldas mul kuulata oma sisetunnet ja luua vahetu suhe materjaliga. Selles kontekstis muutus kaos mitte takistuseks, vaid meetodiks: spontaansete otsuste, ebajärjekindluse ja sisemiste kõikumiste kaudu kujunes välja terviklik ja mõjus kunstiline kujund.

See lähenemine võimaldas mul murda välja tavapärasest korra- ja distsipliini käsitlest ning avas tee isikliku vabaduse poole. Kaootiline struktuur osutus viisiks, kuidas enda sees dialoogi pidada – vormiks, milles avaldusid aastate jooksul kogunenud sisemised tähendused ja kogemused. Just selles pingelises tasakaalus kontrolli ja impulsiivsuse vahel hakkas kujunema minu kunstiline keel.

Terve tööprotsessi vältel ei tundnud ma kordagi kahtlust oma otsustes. Diplomitöö ei olnud minu jaoks pelgalt õpingute lõpp-punkt, vaid kogu sisemise arengu ja isikliku teekonna peegeldus. See ei olnud tehniline aruanne ega viis ootustele vastamiseks, vaid teadlik kunstiline väljendus. Ma tundsin end kindlalt igas sammus, sest käsitlesin seda protsessi enesemääratlemise aktina.

Ma ei soovinud, et vaataja tunneks tööd vaadates vajadust kaastundeks või selgitusteks. Oluline oli, et teos räägiks iseenda eest, läbi visuaali, energia ja vahetu tajumise. Vabadus, millest oma töös räägin, ei ole ainult sisemine hoiak, vaid ka valmisolek olla nähtud sellisena, nagu ma olen. Ilma vabanduste ja tagasivaateta.

Selles projektis ei olnud kaos korra vastand, vaid eeltingimus. See võimaldas mul ületada piirid, esitada endale olulisi küsimusi ja jõuda tähendusteni, millel on tegelikult väärtus. Seega ei ole töö lõpp-punkt lihtsalt lõpp, vaid teadlikult vormistatud valik – vahend, mille kaudu ma end kunstnikuna väljendan.

Kokkuvõtte

Lõputöö „MiNE DAVAI“ keskendub vabaduse, identiteedi ja vastuhaku teemadele visuaalse eneseväljenduse kaudu. Töö eesmärk oli uurida isikliku kogemuse ja kultuurilise tausta rolli enese

määratlemisel ning kunsti kui eneseanalüüsi ja vastupanu vormi tähendust. Autor käsitleb oma kujunemislugu Narvas kasvanud noorena, kus kahe kultuuri – eesti ja vene – põimumine kujundas tema maailmatunnetust. Lõuendil väljenduvad vastandlikud tunded ja küsimused vabaduse, kuulekuse, protesti ning kuuluvuse kohta.

Teoreetiliseks aluseks on kasutatud Gilles Deleuze'i ja Félix Guattari risoomi mõistet, mis aitab mõtestada identiteeti kui mitmekihelist, pidevas muutumises olevat konstruktsiooni. Visuaalse keele kaudu uurib autor, kuidas isiklikud kogemused, muusika ja subkultuurid (eriti punk) kujundavad eneseväljendust.

Töö tulemuseks on maaliline teos, mis peegeldab sisemist konflikti ja isiklikku arengut ning esitab vaatajale küsimuse: mis on vabadus ja kellele see kuulub?

Summary

The thesis “MiNE DAVAI” explores the themes of freedom, identity, and resistance through visual self-expression. The aim of the work was to investigate the role of personal experience and cultural background in the formation of self, and the significance of art as a form of self-analysis and resistance. The author reflects on her own coming-of-age in Narva, where the intersection of Estonian and Russian cultures shaped her worldview. On the canvas, conflicting emotions and questions emerge—about freedom, obedience, protest, and belonging.

The theoretical framework draws on Gilles Deleuze and Félix Guattari's concept of the rhizome, which is used to understand identity as a multi-layered and ever-evolving construction. Through a visual language, the author examines how personal experience, music, and subcultures (in particular, punk) shape self-expression.

The result of the work is a painting that mirrors internal conflict and personal development, ultimately posing a question to the viewer: what is freedom, and who does it belong to?

Kasutatud kirjandus

1. Deleuze, G. & Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
2. Foucault, M. (1975/2014). *Valvata ja karistada. Vangla süünd*. Kirjastus Ilmamaa.
3. Fromm, E. (1941/2020). *Põgenemine vabaduse eest*. Tallinn: EKSA.
4. Korol i Shut. (1996). Проклятый старый дом. – Album: Камнем по голове. Санкт-Петербург: Melodija.
5. OpenAI. (2022). ChatGPT (20. detsembri versioon), suur keelemudel, <https://chat.openai.com/>.
6. Vihalemm, P., Masso, A. & Opermann, S. (2004). Identity Dynamics of Russian-Speakers of Narva Region in the Context of European Integration. *Journal of Baltic Studies*, vol. 35, no. 3, pp. 284–318.

Tehisintellekti (TI) kasutamine

Töö valmimise protsessis kasutasin keelelist abi tehisintellekti vahenditelt. Täpsemalt kasutasin ChatGPT mudelit teksti keeleliseks toimetamiseks, selguse parandamiseks ning õigekirja kontrollimiseks. Näited kasutatud päringutest:

- Palun kontrolli järgneva teksti õigekirja ja grammatikat.
- Aita mul struktureerida kokkuvõtet nii, et see kajastaks töö põhilisi tulemusi ja järeldusi.
- Sooviksin parandada lõigu selgust, mis käsitleb pungi kultuuri mõju minu kunstilisele väljendusele

Oluline on rõhutada, et tehisintellekti ei kasutatud maale idee genereerimiseks ega sümbolite ja nende tähenduste loomiseks. Kogu kunstiline kontseptsioon, sümbolism ja tõlgendus on minu isikliku refleksiooni ning juhendajaga peetud arutelude tulemus.